

Наталія ЯНЧУК

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У ТВОРАХ
В. ШЕВЧУКА (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ „СТЕЖКА В
ТРАВІ. ЖИТОМИРСЬКА САГА”)**

*У статті досліджується специфіка функціонування
фразеологічних одиниць у романі В. Шевчука «Стежка в траві.
Житомирська сага», визначено їх функціональне навантаження.*

*Ключові слова: фразеологізм, функції фразеологізмів, ознаки
фразеологізмів, експресивність.*

Сучасне суспільство вимагає від мовців свідомого користування рідною мовою, розуміння функціонального призначення всіх її одиниць, їх виражальних можливостей, і фразеологічні одиниці в цьому плані є надзвичайно важливим і цікавим матеріалом для дослідження, адже вони ввібрали в себе мудрість українського народу, його багатовіковий досвід, мораль, розум, кмітливість, спостережливість, гумор, дотепність тощо.

Фразеологізми – іскрометні скарби мовної образності – передають найтонші відтінки душевних порухів, надають висловлюванню національного колориту, збагачують наше мовлення, роблять його образним, виразним, емоційним. Фразеологізми в мовленні функціонують паралельно з лексичними одиницями, що служать для побудови висловлювань, але частотність та доречність їх використання різна. Це пояснюється, насамперед, їх функціональним навантаженням, адже основна функція слова – номінативна, фразеологізм же, виступаючи складним лінгвістичним знаком, призначений не стільки для називання певних предметів, явищ, ознак, скільки для їх образно-емоційних оцінок, що й зумовлює основну функцію фразеологічних одиниць, яким, передусім, притаманне характеризуюче начало, тобто експресивно-оцінну.

Поряд з іншими ознаками фразеологізмів (цілісність значення, відтворюваність, постійність компонентного складу та структури) надзвичайно важливою є експресивність, що базується на образності й досягається завдяки метафоричності значення. Експресивність є „самою інтенсифікованою ознакою” як однією з рис фразеологізмів, що „активізує мислення людини, викликає напругу почуттів у слухача (читача)” [5, с. 12]. Цьому сприяє вибір об’єкта вторинної номінації, адже через фразеологію проходять саме ті сторони людської діяльності, які вторинно відбиваються „через випукле дзеркало людських почуттів, сприймань і їх оцінок” [2, с. 75]. Отже, навколишня дійсність у фразеології відбивається

частково – переважно через емоційну сферу, передаючи не лише предметну, а й естетичну інформацію, що викликає в читача як уяву, так і переживання.

Зростання інтересу до надбань духовної культури народу, що відбито у фразеологізмах, і зумовило тему дослідження.

Мова творів В. Шевчука – неперевершеного майстра слова, – як і самі його твори, становить надзвичайно багатий матеріал для подальших мовознавчих студій, адже лінгвістичний матеріал, представлений тут, є надзвичайно цікавим і різноманітним. Нашу увагу привернули фразеологічні одиниці, використані автором у романі „Стежка в траві. Житомирська сага”, не випадково, адже зазначений твір пропонує багатий фразеологічний матеріал.

Зі сторінок своїх творів В. Шевчук постає перед нами як митець, який володіє різноманітними мовними засобами для забезпечення мовленнєвих потреб його персонажів. Через їх мовлення автор передає характер персонажів, найтонші відтінки їх духовного світу та матеріального життя, звертаючи увагу на внутрішній світ своїх персонажів, їх зовнішній вигляд та вчинки. Тому потрібно відзначити, що надзвичайно багатий матеріал для дослідників фразеологічного фонду мови становлять одиниці різних тематичних груп, а особливо ті, які пов’язані з людиною, її зовнішнім і внутрішнім світом, діяльністю тощо, тобто об’єднані спільними антропологічними характеристиками, адже недаремно А. М. Емірова зазначає, що „фразеологія покриває переважно ті ділянки дійсності, які безпосередньо пов’язані з людиною, з її баченням, оцінкою реалій, з психічними особливостями особистості – пізнавальними процесами, емоційно-вольовою стороною психіки, індивідуально-типологічними особливостями особистості тощо” [1, с. 29-30].

Описуючи життя й побут житомир’ян, їх суспільну діяльність, особистісні стосунки, риси вдачі, поведінку, письменник використовує фразеологізми різних тематичних груп, різної структури тощо.

Найпоширенішими тут виступають такі групи фразеологічних одиниць, які дають експресивні характеристики:

– психічного стану: *з’їхав із глузду* [6, II, с. 442], *зсунулася з глузду* [6, II, с. 238], *кленка за кленку забігає* [6, II, с. 18], *несповна розуму* [6, II, с. 442], *на душі коти зашкребли* [6, II, с. 92], *завити захотілося* [6, II, с. 227];

– зовнішнього вигляду персонажів: *не першої молодості* [6, II, с. 9], *сиділи на ній, як на корові сідло* [6, II, с. 23];

– позитивних та негативних сторін: *серце – не камінюка* [6, II, с. 10], *не мати лихого серця* [6, II, с. 233], *язик мій – ворог мій* [6, II, с. 347], *що на умі, те на язиці* [6, II, с. 347], *в підметки не*

гожуся [6, I, с. 165]; *їх тра десятою дорогою обходити* [6, II, с. 40], *такий, що пальця йому в рот не клади* [6, II, с. 50], *який ішов, таке і здибав* [6, II, с.125], *пиль пускати* [6, II, с. 23], *в печінках сидить* [6, II, с. 174], *на голову сядуть* [6, I, с. 147], *їм пальця в рот не клади* [6, I, с. 147];

– сором: *провалитися крізь землю* [6, II, с. 414], *пекти раків* [6, II, с. 161, 275];

– хвилювання, тривога, переляк: *накипіло на серці* [6, II, с. 10], *серце тенькнуло* [6, II, с. 477], *сльози навернулись* [6, I, с. 118], *сльозу на око вибило* [6, II, с. 236], *сльози стояли в очах* [6, I, с. 89], *забиває подих* [6, I, с. 141], *дрож бив* [6, I, с. 144], *очі спалахнули* [6, I, с. 144], *зуби починали цокотіти* [6, I, с. 144];

– страх, тривога: *тіні власної боюся* [6, II, с. 338], *коти на душі шкребуть* [6, II, с. 327, 320], *мурашки по шкірі побігли* [6, II, с. 297], *тенькнуло в грудях* [6, II, с. 265], *земля під ногами в нього хитнулася* [6, II, с. 56], *голова обертом йде* [6, II, с. 397];

– здивування: *аж очима закліпала* [6, II, с. 7], *очі вилуплюєш* [6, II, с. 24], *аж рота розтулив* [6, I, с. 147];

– смуток, відчай, образа: *носа повісив* [6, II, с. 24], *зробити великі очі* [6, I, с. 112], *копилила зубу* [6, I, с. 105];

– бідність, голод: *за душею нема ані копійки* [6, II, с. 77], *тридцятка на дорозі не валяється* [6, II, с. 81], *ледве зводимо кінці з кінцями* [6, I, с. 112], *ковтаю слину* [6, I, с. 137], *кишки до спини прилипили* [6, II, с. 178], *вітер у кишенях гуляв* [6, I, с. 369];

– багатство: *гроші горне лопатою* [6, II, с. 23];

– смак: *пальчики оближеш* [6, II, с. 191].

Різні види діяльності передано фразеологічними одиницями, що виражають:

– сміх: *продавав зуби* [6, I, с. 388, 426];

– мислення: *з мислями зібратися* [6, II, с. 235], *і в гадці не мали* [6, II, с. 9], *мати голову на плечах* [6, II, с. 23], *макітра не варить* [6, I, с. 151], *за розум узявся* [6, I, с. 162];

– говоріння – мовчання: *точилися балачки* [6, II, с. 219], *молоти як з гарячки* [6, II, с. 176], *по всій вулиці роздзвонили* [6, II, с. 179], *марно язиком клепають* [6, II, с. 236], *молоти язиками* [6, I, с. 151]; *стояв, ніби язика проковтнув* [6, II, с. 479], *язика за зубами тримати* [6, II, с. 169], *не мелить дурниць* [6, II, с. 228], *тіпун тобі на язик* [6, II, с.180];

– тяжку працю: *тягла лямку* [6, I, с. 368], *зі шкіри вилазила* [6, I, с. 368], *не розгинав спини* [6, I, с. 369].

Крім названих, велика група фразеологічних одиниць різних тематичних груп використана автором для вираження інших різноманітних дій, що надає подіям твору більшої динамічності та експресивності:

– не потрапити на очі [6, II, с. 205], впадати в око [6, II, с. 234], кинув оком [6, II, с. 12]; дякувати на добрім слові [6, II, с. 226], їсти їх очима [6, II, с. 481], кинутися сторч головою [6, II, с. 124], у ніжки поклонитись [6, II, с. 204], тікати світ за очі [6, II, с. 181], лямку одну тягти [6, II, с. 184], трупом ляжуть [6, II, с. 194], спробувати щастя, [6, II, с. 9], на чисту воду вивести [6, II, с. 66], залишили її в спокої [6, I, с. 85], обдерти як липку [6, II, с. 181], стріляти поглядом [6, II, с. 444], паморочиться в голові [6, I, с. 88], кинулася йому на шию [6, I, с. 146], дістанеться на горіхи [6, II, с. 167], терпець урвався [6, I, с. 110].

Інші значення, наприклад, вираження різноманітних обставин В. Шевчук передає, використовуючи такі фразеологічні одиниці: хоч в око стрель [6, I, с. 85], ні сіло ні впало [6, I, с. 146], як палець [6, I, с. 117], ані душі [6, I, с. 118] тощо, причому варто виділити одиниці, використані для підсилення інтенсивності вияву дії або ознаки: до болю в очах [6, I, с. 105], собачий голод [6, I, с. 123], в три шиї [6, I, с. 138].

Усю глибину народної моралі виражено у сталих виразах різної структури, які засуджують різноманітні негативні сторони людської діяльності, серед яких варто виділити:

– неробство: робота не вовк [6, II, с. 44], палець об палець не вдарить [6, II, с. 419], хоч би палець об палець ударив [6, II, с. 24], крутити волам хвости [6, II, с. 159], засидітися без діла [6, II, с. 301], не лізти зі шкіри [6, II, с. 286], даремно хліб їсти [6, I, с. 428];

– злодійство: хапають, що де погано лежить [6, II, с. 58]; не той злодій, що краде, а той, що сховати не вмє [6, II, с. 58], обдеруть тебе як липку [6, II, с. 55];

– хитрість: такий, що пальця йому в рот не клади [6, II, с. 50], такі, що їх тра десятою дорогою в житті обходити [6, II, с. 40].

Варто відзначити, що серед названих фразеологічних одиниць переважають такі, які створені на власне українському ґрунті з відносно прозорою етимологією, що робить сприйняття твору доступним і зрозумілим читачам. Як бачимо найбільш різноманітною й чисельною є група фразеологічних одиниць, що відбиває різні сторони людської діяльності.

При цьому автор активно використовує фразеологічні одиниці, до складу яких входять найуживаніші лексичні одиниці різних тематичних груп, але дуже багато фразеологічних одиниць, використаних автором, групуються навколо назв частин тіла людини, що використано в їх основі. Соматичні фразеологізми несуть великий потенційний вказівний заряд, що реалізується у вираженні різних значень [4, с. 31].

Так, наприклад, фразеологізми зі словом „голова” найчастіше об’єднані навколо лексико-семантичної групи, пов’язаної з

процесами мислення (розумний, нерозумний), свободи: *мати голову на плечах* [6, II, с. 23], *кинутися сторч головою* [6, II, с. 124], *голова обертом йде* [6, II, с. 397], *паморочиться в голові* [6, I, с. 88], *на голову сядуть* [6, I, с. 147].

Використання лексеми „язик” у складі фразеологічної одиниці передусім пов’язане з мовленням (виконання або невиконання дії): *прикусити язика* [6, II, с. 58], *марно язиком клепати* [6, II, с. 236], *молоти язиками* [6, I, с. 151], *стояв, ніби язика проковтнув* [6, II, с. 479], *язика за зубами тримати* [6, II, с. 169], *тіпун тобі на язик* [6, II, с. 180].

Але в подібних випадках можуть передаватися і значення сили розуму, управління, керування, нескромності тощо: *язик мій – ворог мій* [6, II, с. 347], *що на умі, те на язиці* [6, II, с. 347], *свербів язичок* [6, II, с. 93].

Лексема „рука” формує ряд „діяти, працювати” [4, с. 31]: *руки опустила* [6, I, с. 140], *скласти руки на грудях* [6, II, с. 85], *руки заломлювати* [6, II, с. 85], *не з руки* [6, I, с. 140], *мати довгі руки* [6, II, с. 66].

Подібність значення передається за допомогою соматизму „палець” у складі фразеологічної одиниці, яка часто будується на основі заперечення (уживається заперечна частка не), що призводить до зміни значення на протилежне: *не мав сили й пальцем кивнути* [6, II, с. 257], *палець об палець не вдаряла* [6, II, с. 419], *хоч би палець об палець ударив* [6, II, с. 24].

Бажаючи передати смирення, проникливість, здавна використовували фразеологічні одиниці, до складу яких входило слово „око”: „Але я не мав сили й пальцем кивнути, *очі мої примружилися* – став насторожений і пильний” [6, II, с. 457], *про людське око* [6, II, с. 48], *на свої очі бачила* [6, II, с. 46], *очі коле* [6, II, с. 53], *на очах* [6, II, с. 57]. Хоча складова *око* – *очі* може входити й до фразеологізмів інших тематичних груп: *очима закліпала* [6, II, с. 7], *плюньте мені в очі* [6, II, с. 10], *очі виплакала* [6, I, с. 159], *опустила очі* [6, I, с. 153], *кидає оком* [6, I, с. 157], *оком не повів* [6, I, с. 151], *сльози стояли мені в очах* [6, I, с. 89], *у вічі плюють* [6, I, с. 162], *очі виплакала* [6, I, с. 130], *в очах кипіли сльози* [6, I, с. 130], *аж очима закліпала* [6, II, с. 7], *їсти їх очима* [6, II, с. 481], *впадати в око* [6, II, с. 234].

Із лексемою „нога” часто пов’язувалися процеси руху: *був уже на ногах* [6, II, с. 50], *тупнув ногою* [6, II, с. 76], *підкосилися ноги* [6, II, с. 218], *у ніжки поклонитись* [6, II, с. 204], *земля під ногами в нього хитнулася* [6, II, с. 56].

Слово „серце” як найважливіший орган людини також дуже часто функціонує у складі фразеологічних одиниць, підкреслюючи при цьому певні душевні переживання, хвилювання, переляк, уподобання тощо: „Думала, *серце* в мене *вискочить* із грудьов” [6, II, с. 191], *серце* – *не камінюка* [6, II, с. 10], *серце розривається*

[6, I, с. 159], *не мати серця* [6, I, с. 176], *не мати лихого серця* [6, II, с. 233], *серце в мене тенькнуло* [6, II, с. 477], *накипіло на серці* [6, II, с. 10], *серце тенькнуло* [6, II, с. 477], *до серця мені* [6, I, с. 164].

Крім названих соматизмів, у складі фразеологічних одиниць можуть функціонувати й інші назви органів, які є не менш важливим для людини, а отже, й активно вживаними у фразеологічних одиницях: *носа не хотів показувать* [6, II, с. 177], *вдихнув на повні груди* [6, I, с. 89], *пальця в рот не клади* [6, II, с. 50], *аж рота розтуливі* [6, I, с. 147], *в печінках сидить* [6, II, с. 174], *зуби починали цокотіти* [6, I, с. 144], *тенькнуло в грудях* [6, II, с. 265], *носа повісив* [6, II, с. 24], *копилила губу* [6, I, с. 105], *кишки до спини прилипли* [6, II, с. 178], *пальчики обліжеш* [6, II, с. 191], *продавав зуби* [6, II, с. 388], *не розгинав спини* [6, I, с. 369], *у ніжки поклонитись* [6, II, с. 204], *кинулася йому на шию* [6, I, с. 146].

Учені пояснюють „явище широкого функціонування назв частин тіла як організуючих центрів фразеологічних одиниць багатьох мов діянням деяких екстралінгвістичних факторів” [3, с. 102], адже ті органи, за допомогою яких відбувається процес пізнання навколишньої дійсності (ограни чуття), та органи, які сприяють здійсненню найрізноманітніших дій і процесів, відігравали і продовжують відігравати надзвичайно важливу роль у житті людини, що й відбито в народній фразеології та активно використано автором у художньому творі.

Зі структурного боку варто зазначити, що переважають фразеологічні одиниці, побудовані за структурою словосполучення, хоча поряд із ними автор активно використовує фразеологічні одиниці, побудовані за структурою речення, які часто виконують роль своєрідних побажань, заклинань, часто повчального характеру, що базуються на принципах народної моралі. Це ще раз підкреслює їх народний колорит, експресивність, емоційність, виразність: *від тюрми і суми не зарікайся* [6, I, с. 113], *не доведи Господи!* [6, I, с. 151], *хай під ними земля вигорить, хай їх болячка погризе* [6, I, с. 147], *од скромності ти не помреш* [6, I, с. 109], *я добра тобі зичу* [6, II, с. 84], *а щоб ти пропав* [6, II, с. 84], *плюньте мені в очі, коли брешу* [6, II, с. 10], *як дбаси, так і маєш* [6, II, с. 405], *багато говорить, а мало слухать* [6, II, с. 53], *хапають, що де погано лежить* [6, II, с. 58], *щоб дурне тобі в голову не лізло* [6, II, с. 68], *щоб ти скисла* [6, II, с. 71], *колись найде коса на камінь* [6, II, с. 76], *мого порога більше не переступай* [6, II, с. 76], *не бери тільки лихого до голови* [6, II, с. 516], *я міг би не сушити цим голови* [6, II, с. 451], *провалитися крізь землю* [6, II, с. 414], *не поминайте лихом* [6, II, с. 174], *не святі горшки ліплять* [6, II, с. 473], *не найшла коса на камінь* [6, II, с. 470], *їстиму їх очима* [6, II, с. 481].

Для передачі однакових або подібних значень автор використовує цікаві синонімічні ряди фразеологізмів :

– *йому аж язика в горло забило* [6, II, с. 49], *зуби йому цокотіли* [6, II, с. 46];

– *вона зовсім зсунулася з глузду* [6, II, с. 238], „ні, цього чоловіка *несповна розуму не назвеш*” [6, II, с. 442], „сусіди при цьому однодумно визнали, що старий трохи з *їхав з глузду*” [6, II, с. 442].

– „Бачиш, – уперто пояснює вона, – це тільки я така дурна, що тримала його безгрошівного, *тягла ляжку, зі шкури вилазила*, щоб він міг оплатити свою глупоту” [6, I, с. 368].

Також поряд із лексемами синонімічні значення автор передає за допомогою фразеологічних одиниць, що допомагає уникнути невиправданих повторів, з одного боку, а також урізноманітнити мовлення, показати його багатство та виражальні можливості:

„...він весело шкіриться до якоїсь фандолетки, яка так само весело *продає зуби йому*” [6, II, с. 426];

„*у кишеню за словом не лізе*, логічна спроможність мислити висока” [6, II, с. 351];

„*прикусила язика і замовкла*” [6, II, с. 58].

Також важливою рисою є так звані ампліфікаційні ряди, які характеризуються нагромадженням фразеологічних одиниць у певному контексті, що є засобом створення експресії, емоційного підсилення висловленої у творі думки:

„Ім тра дать заспокоїтися, бо вони *трупом ляжуть, а на своєму постоять*” [6, II, с. 194];

„Коли *голова на плечах варить кашку*” [6, II, с. 23];

„*Моє діло сторона*, як то кажуть мудрі люди: *моя хата скраю, я нічого не знаю*” [6, II, с. 238];

„*Ти очі видуплюєш – хоч би палець об палець ударив*” [6, II, с. 24];

„Я дядеві його нехороші слова проти себе прощаю, а ви йому теперечки *в очі не лізьте*, бо в нього *не кров у жилах, а вогонь*” [6, II, с. 194];

„Мати чудово знала, що її Зальотник – предмет *глуздів цілої вулиці*, що його відвідини відбуваються в усіх *на очах*, що вона тим самим *потрапляє на язики* кумась, що її *кісточки перемиваються з піском*” [6, II, с. 451];

„*Ця шкіра варта вичинки*. В мене старість *не за горами*, а найбільше, чого б я хотіла, це аби ми з тобою роздобули надійний *дах над головою*” [6, II, с. 354];

„Сиділа за столом, і *голова мені впала на руки* – я ніби *в прірву провалилась*” [6, II, с. 240];

„Отже, вони мали порадитись: чи *залишити дядька в спокої*, чи *прищемити йому якийсь хвоста*” [6, II, с. 190].

Фразеологічні одиниці, використані автором у тих

граматичних формах, яких вимагає певна синтаксична конструкція, органічно вплітаються в канву художнього тексту й вживаються як у мовленні персонажів, так і в авторських описах подій, явищ, а також для характеристики тих же таки персонажів. При цьому автор використовує фразеологічні одиниці, які означають різні сторони людської діяльності: *показати зуби* [6, II, с. 74], *звести брову* [6, II, с. 74], *тупнути ногою* [6, II, с. 76], *за душею не мати ні копійки* [6, II, с. 77], *закопилити губу* [6, II, с. 78]. Або: „Він такої ж подоби, як і ти, але як гордо й самовпевнено несе він власного носа” [6, II, с. 456]; „... а в мами нашої, самі знаєте, *кленка за кленку забігає*” [6, II, с. 18]; „... сусіди при цьому однодушно визнали, що старий *трохи з'їхав із глузду* [6, II, с. 442]; „*Всі ви одним миром мазані*” [6, I, с. 413].

Поряд із фразеологічними одиницями, до складу яких входить загальноновживана лексика, автор часто використовує й такі, що містять суто розмовні елементи: *дурне взяв собі до голови* [6, II, с. 449], *заткніть хавало* [6, II, с. 71], *змагався я таки без дурнів* [6, II, с. 439], що характеризують культуру мовлення певного соціуму, для якого характерним є також суржикове мовлення: *не к месту тут про це казать* [6, II, с. 219], *то дело темне* [6, II, с. 247], *докруж пальця обвести* [6, II, с. 178].

Такі одиниці допомагають читачеві краще сприйняти тогочасну дійсність взагалі й мовну ситуацію зокрема, адже персонажі повісті своїм мовленням характеризують тогочасну мовну ситуацію не лише в Житомирі, а й в Україні. Вони – прості мешканці міста з їх проблемами, переживаннями, radoщами; тому й реалізм їх мови – від простоти, невимушеності, ліризму. Звідси – розмовно-просторічний колорит фразеології твору, якому віриш і тоді, коли знаєш його із загальнонародної мови і коли автор трансформує його на вимогу змісту та стилю.

Потрібно відзначити, що автор використовує фразеологічні одиниці як в авторському мовленні, так і в мовленні окремих персонажів, але використання фразеологічного багатства мови притаманне в основному мовленню дорослих людей, а не мовленню дітей, підлітків. Цим, очевидно, і пояснюється досить-таки помірне їх уживання у I томі, де оповідачем виступає підліток-школяр Віталік Волошинський, який, часто потрапляючи в конфліктні ситуації, замислюється над духовними і моральними цінностями, та активне використання таких одиниць у II томі (мовлення ведеться від імені вже старшої людини).

Більшість фразеологізмів, уживаних у прозі В. Шевчука, зокрема в романі „*Стежка в траві. Житомирська сага,*” характеризується прозорою внутрішньою формою, яскравим емоційно-експресивним забарвленням, багатою семантикою.

Фразеологічні одиниці збагачують наше мовлення, роблячи його колоритним, емоційним, виразним. При цьому вони виконують низку функцій: поряд із названою вже експресивно-оцінною виконують образно-виразову, еліптичну (лаконізують мову), термінологічну (забезпечують її точність) функції [3, с. 19], а також полегшують висловлення думки, підкреслюючи індивідуальний авторський стиль.

Фразеологія твору “Стежка в траві. Житомирська сага” Валерія Шевчука різноманітна і за семантикою, і за структурою, проте перевагу автор усе ж надає власне фразеологізмам. Звичайно, більшість фразеологізмів ужито в мові персонажів, у діалогах, але фразеологія й авторського тексту гармоніє з колоритом усього твору – її епічно-розмовний характер зумовлений і джерелом, і творчою манерою письменника – авторський текст сприймається як внутрішнє мовлення персонажа.

Література:

1. Эмирова А.М. Русская фразеология в коммуникативно-прагматическом освещении: Автореф. дис. ... д-ра филол. наук. – Ташкент, 1989. – 41 с.

2. Ройзензон Л.И., Авалиани Ю.Ю. Современные аспекты изучения фразеологии // Проблемы фразеологии и задачи ее изучения в высшей и средней школе. – Вологда, 1967. – С. 68-81.

3. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К., 1973. – 280 с.

4. Ужченко В.Д., Авксентьев Л.Г. Українська фразеологія. – Харків, 1990. – 167 с.

5. Чабаненко В.А. Теоретичні засади дослідження експресивних засобів української мови // Мовознавство. – 1984. – № 2. – С. 11-18.

6. Шевчук В. Стежка в траві. Житомирська сага. У 2-х т. – Харків, 1994.

Yanchuk N. V.

A functioning of phraseologisms in V. Shevchuk's works (based on the novel «A path in a grass. The Zhytomyr saga»).

A specific of functioning of phraseology units in V. Shevchuk's novel «A path in a grass. The Zhytomyr saga» is studied, their functional loading is determined in this article.

Keywords: a phraseologism, functions of phraseologisms, features of phraseologisms, expressiveness.